

KAYIP BİR ŞEHRE ÖZLEM

Selaniğe ilk gidişimde, Osmanlı İmparatorluğunun kozmopolit şehirlerinden birini, belki de coğrafi konumu nedeniyle, İstanbul'dan sonra en önemlisini göreceğim için, içim içime sığmıyordu. Şehri ziyaret nedenim bile, bu geçmişe yönelik yoğun ve garip duygu silsilesinin etkisi ve yarattığı gizemli ortamla ikinci planda kalmıştı.

... Galatasaray - Aris maçı üç farklı bir hezimetle sonuçlanınca, kendimizi sokaklara atıp teselliye şehrin geçmişinde aramayı kurmuştuk. O sokak senin, bu sokak benim, çeşmeleri, konakları, cumbalı evleri, havraları, camileri, kiliseleri, hamamları, ladinoyu, osmanlıcaı, ermeniceyi, pomakçayı aramış, heyhat, kiliseler ve yunancadan başka birşey bulamamıştık !..

Aradan en az on yıl geçti. Bu kez kararlıyız. Geçmişe ait birşeyler bulmak için önümüzde kocaman bir yirmi dört saat var ! Talihsizliğimizden en ilginç müzelerden ikisi tadilat dolayısıyla kapalı. Önce Yedikule'ye mi, yoksa Beyaz Kule'ye mi çıkalım ? Küçük bir tereddütten sonra Beyaz Kule'de karar kıldık. Beyaz Kule'de, şehrin kuruluşundan, günümüze kadar geçirdiği merhaleler, Romalılar, Venedikliler, İkinci Dünya Savaşında Almanlar, şu veya bu şekilde anlatılmış. Ama beş yüz yıl süren osmanlı dönemi için, en küçük bir bölüm bile ayrılmamış ! Şehrin kronolojik seyrini gösteren tabloda ise bu beş yüz yıllık süre "türk işgali" diye geçiştirilmiş !!! Yedikule'de de durum farklı değildi. Mazideki çeşitlilikten, yaşamasa bile bir anı, bir seyir, bir teselli, bir haz, bir estetik, hiç ama hiç birşey kalmamıştı. Hayatımda ilk kez geçmişiyile bağları bu kadar kopartılmış bir şehre rastlıyorum. Şehir merkezinde durum daha da vahim. Mısır Çarşısının yerinde yeller esiyor. Halıcılar, takkeçiler, kavaflar çarşılarının esameleri bile okunmuyor...

Daha fazla hayal kırıklığına uğramamak için, geçmişte dolaşmayı bırakıp bugüne dönmeye karar verdik. Böylelikle acıktığımızın da farkına vardık !

Artık, borekites ¹, arreyenados ², muhallebi aramadık. Bulduğumuzla yetindik. Halbuki nasıl da bir öğle yemeği tasavvur ediyor, gastronomik heyecanlar yaşayacağımızı kuruyorduk...

Ne Mustafa Kemal'i, ne Sabetay Sevi'yi, ne de Abdülhamid'i düşünmek istiyorum. "İki katlı, pembe boyalı küçük ahşap ev" bile eskisi gibi değil. Yerine yenisi yapıp içi sonradan döşenmiş.

Ben ki sekiz yıl bu ülkede yaşadım, burayı, buralıları tanıdım, sevdim. Yunanistan'da ilk kez, ziyaret ettiğim bir şehirden buruk, içimde birşeylerin kırıldığını hissederek ayrılacağım.

... "Tenekemahle'nin asırlık ermeni kilisesinin kırk yıllık zangoçu Çubukçuyan, kilisenin kapısını ihtimamla kapatıp biraz ilerideki kahvehaneye yöneldi. Bu sıcak yaz ikindisi, kahvehanenin asma çardaklı avlusu tıklım tıklımdı. Etrafa şöyle bir göz attıktan sonra, Yehuda Eden'in masasına doğru ilerledi. Yehuda Eden, Selaniğin en eski ve en ünlü komisyoncusuydu. Masada ayrıca, Aristos Kahyaoğlu, Yeniceli İbrahim Ağa, Yanyalı miralay Süleyman Temo da vardı. Hepsi şehrin ileri gelenlerindendi. Nargilelerini höpürdeterek, nargile içme teknikleri ve nargile aksesuarı üzerine hararetli bir tartışmaya dalmışlardı. İhtiyar zangoç, herkesin halini hatırını sorduktan sonra, yanına yaklaşan pomak garsona orta şekerli bir türk kahvesi ismarlayarak sohbete katıldı"...

Hayal kurmayıp gerçeği hazmetmeye karar vermiştik, ama bu şehirde yirmi dört saat de olsa, hayal kurmadan, geçmişe gidip gelmeden yaşamak mümkün değil. Geçmişini inkâr eden bu kent beni sıkıyor, kendimi boşlukta hissediyorum...

Selanik'i terketmeden önce, bir yerde oturup kahve içmek istedik. İkinci "espressomuzu" yudumlarırken, yanımıza ellerinde çiçeklerle iki çocuk yaklaştı. Yunanca, "thelis ena louloudi, ya tin aghapimeni sou ?" ³ diye sordular. Ben de gayri ihtiyari, türkçe "sizin adınız ne ?" dedim. Birden gözleri parladı,

1. Ladinoda, börek

2. Ladinoda, dolma

3. "Sevgilin için bir çiçek ister misin ?"

oğlan çocuğu daha atik davranarak, “Cengizhan” diye bağırdı. Bu arada kızkardeşi olduğunu tahmin ettiğimiz kk kızı da, “benimki de Gülsüm” dedi. Birdenbire bir hafiflik, bir ferahlık hissettim, demek ki kalmıştı birşeyler maziden. Yan masadaki orta yaşlı kadın, annesi ya da teyzesi olabilecek hanıma, aşınası olduğum bir dilde, “istersen kalkalım, daha fojaldaslarla ⁴ talaresleri ⁵ hazırlayacağız” diyordu...

İlhan ALEMDAR

4. Ladinoda, peynirli pođaça

5. Ladinoda, bir tür simit